

La decrepitud del patrimoni siderúrgic

L'any 1984, les darreres xemencies deixaven de traure fum al Port de Sagunt. La reconversió industrial provocava el tancament de la siderúrgia saguntina i una crisi social dramàtica. Desapareixia el fonament del Port de Sagunt, un nucli urbà que s'havia construït al ritme de l'expansió siderúrgica. "El Port és una *factory town*, el concepte britànic o de les colònies industrials catalanes. A partir de la fàbrica, es crea el nucli", explica l'historiador Marc Ferrí.

De fet, el nucli comença a conformar-se a principi del segle XX en el context de l'expansió siderúrgica europea. "El navilier i siderúrgic basc Ramon de la Sota –continua Ferrí– va veure perspectives d'expandir-se cap al Mediterrani. Va comprar Ojos Negros, havia de trobar un port i va veure que el traçat més lògic era Sagunt". L'any 1900, es decideix fer un port nou i una línia de tren directa entre el port i la bocamina que començaria a funcionar el 1907. El gran salt de la indústria siderúrgica

Vint-i-dos anys després que es tancara l'últim alt forn del Port de Sagunt, el patrimoni industrial d'aquesta ciutat factoria que va nàixer i créixer al caliu del desenvolupament siderúrgic viu una degradació progressiva.

arribaria a partir del 1917, amb el projecte d'instal·lació d'una companyia siderúrgica. L'any 1924, començà a produir-se acer. La fàbrica tindria un curt període de vida, com a conseqüència de la crisi dels anys trenta. Va reprendre la seua activitat després de la Guerra Civil.

"Fins als seixanta, el Port vivia exclusivament al ritme que marcava la fàbrica", assenyala Ferrí. Després, vindria la crisi, el tancament i l'enderrocament de la major part de la infraestructura industrial saguntina. Tan sols van quedar en peu l'emblemàtic alt forn núme-

ro 2, els tallers generals de fàbrica, el magatzem de recanvis i tot l'entramat conegut com la gerència, que inclou la ciutat jardí, la gerència pròpiament dita, el casino i l'economat.

Precisament, tot el conjunt de la gerència va ser el que va despertar, a mitjan anys noranta, l'esperit reivindicatiu d'aquesta herència industrial, que va provocar el naixement de la Comissió Ciutadana per a la Defensa de la Gerència dels Alts Forns del Mediterrani. Reclamaven la rehabilitació i l'ús públic d'aquest conjunt de xalets començats a construir l'any 1907 perquè hi

A l'esquerra, els tallers generals, on avui se celebren part de les obres de teatre del festival Sagunt a Escena. A la dreta, l'alt forn número 2, emblema dels Alts Forns. A dalt, maquinària ferroviària i la gerència, un edifici per al qual avui es reclama l'ús públic.

visqueren els enginyers. Al seu costat, hi havia les oficines dels alts forns, l'economat i el casino. "La ciutat jardí -diu Ferri- era el negatiu de les condicions de vida dels obrers. A més, a partir del 1939, es va convertir en la 'ciutat prohibida', com se l'anomenava. Era una zona tancada i protegida amb guàrdies en un poble de vençuts."

Avui, aquests escassos testimonis arquitectònics del passat industrial del Port es degraden al ritme que marca l'erràtica presentació de projectes per recuperar aquests espais. La gerència, propietat de l'empresa siderúrgica Arcelor, continua tancada al públic, l'alt forn número 2 està envoltat de malesa, al magatzem no s'ha fet cap obra de rehabilitació i els tallers generals serveixen de moment per fer unes poques representacions escèniques a l'estiu. Des de l'any 2000, la Generalitat Valenciana ha presentat tres projectes diferents per a transformar aquest conjunt històric sense que de moment no s'haja posat res en pràctica.

Miquel Calvet

"El Port és una 'factory town', el concepte britànic o de les colònies industrials catalanes. A partir de la fàbrica es crea el nucli", explica l'historiador Marc Ferri